

A mohák szerepe fokozatosan csökken →

Hajtásos növények - és elődeik

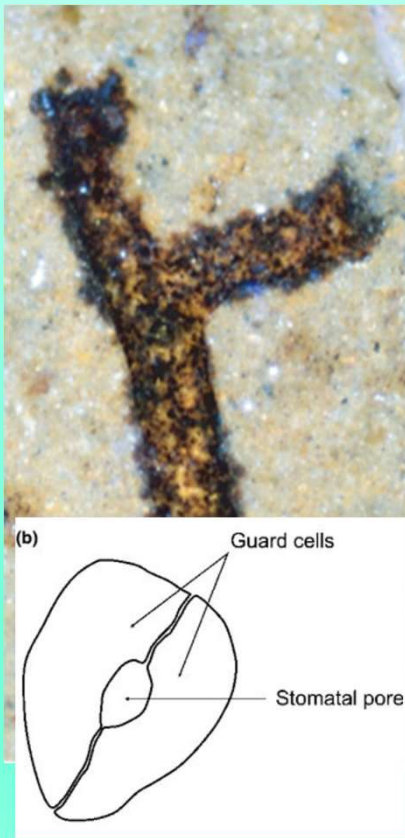
Sejtfalvastagodással erősített nyalábok.
Már az alsó devonban.

Monofiletikusak:

- Hasonló elrendeződés a szállítószövetekben
- A harasztok archegóniumainak erős egyezése.
- Domináns sporofiton

Polysporangiophyta – elágazó sporofiton

Első – ma ismert – formáik: még nincsenek bennük sejtfalvastagodások, de kezdetleges szállítóyalábok lehetnek (*Protracheophyta*). Elágazás: villás, sporangiumok: végállóak.

(445 Mya, Zbrza, PL)
ordovicium

Cooksonia barrandei (432 Mya)
szilur

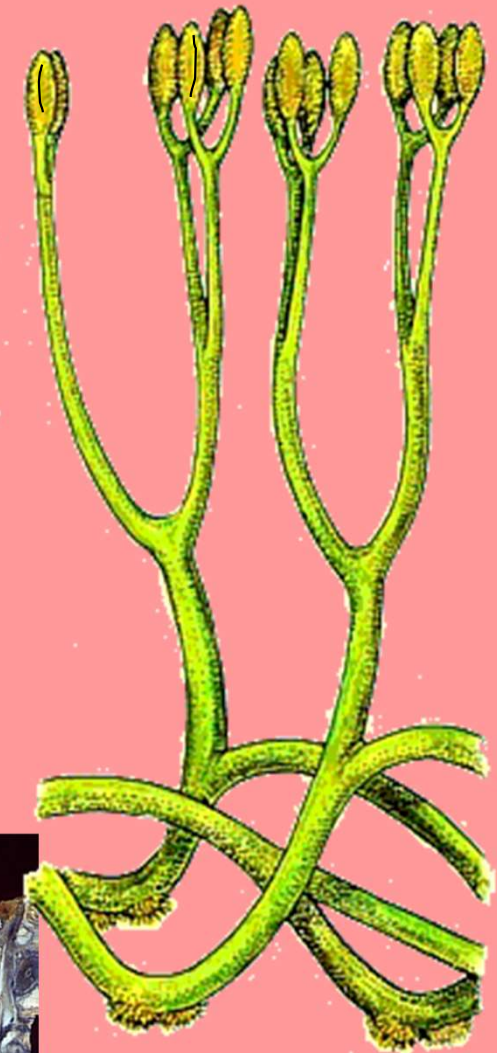

C. pertoni

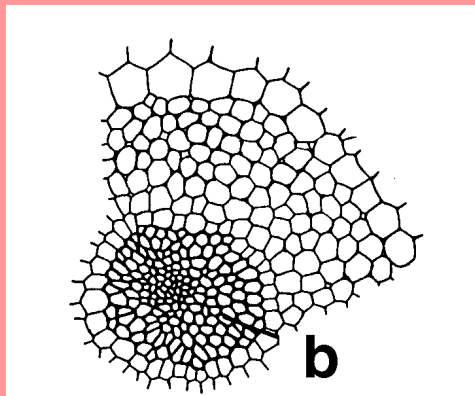
Aglaophyton major (= *Rhynia m.*)

„rizóma” rizoidokkal,

Sporangiumok sugaras szimmetriájúak, hosszanti nyílással

Centrális nyaláb
Vastagodások nincsenek

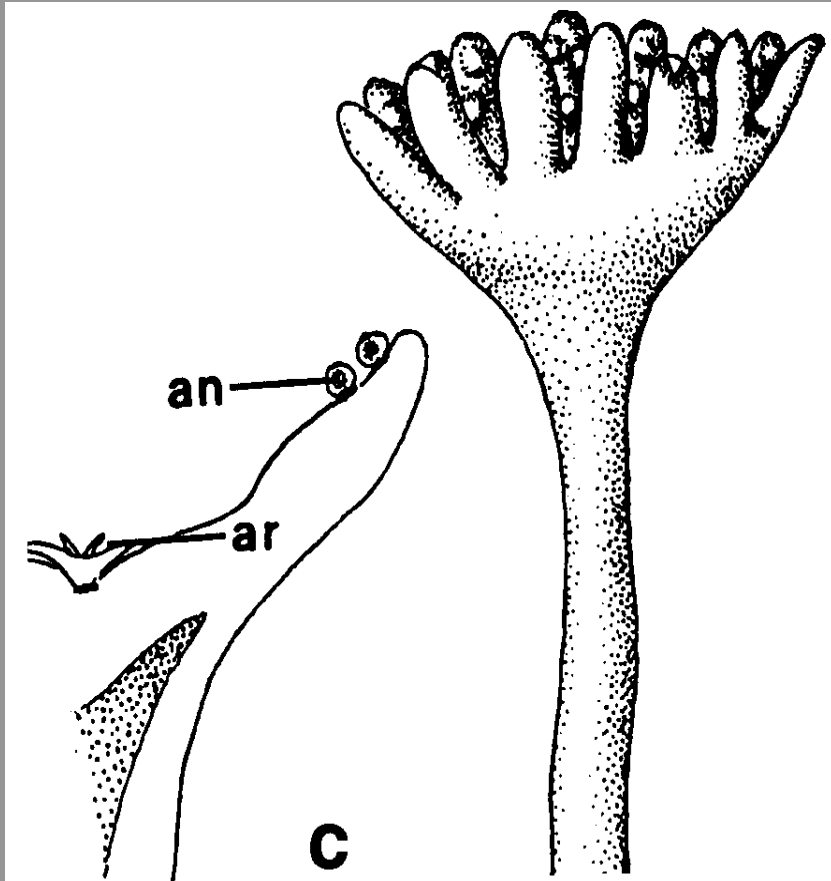
Alsó devon

A gametofiton fázis kérdése

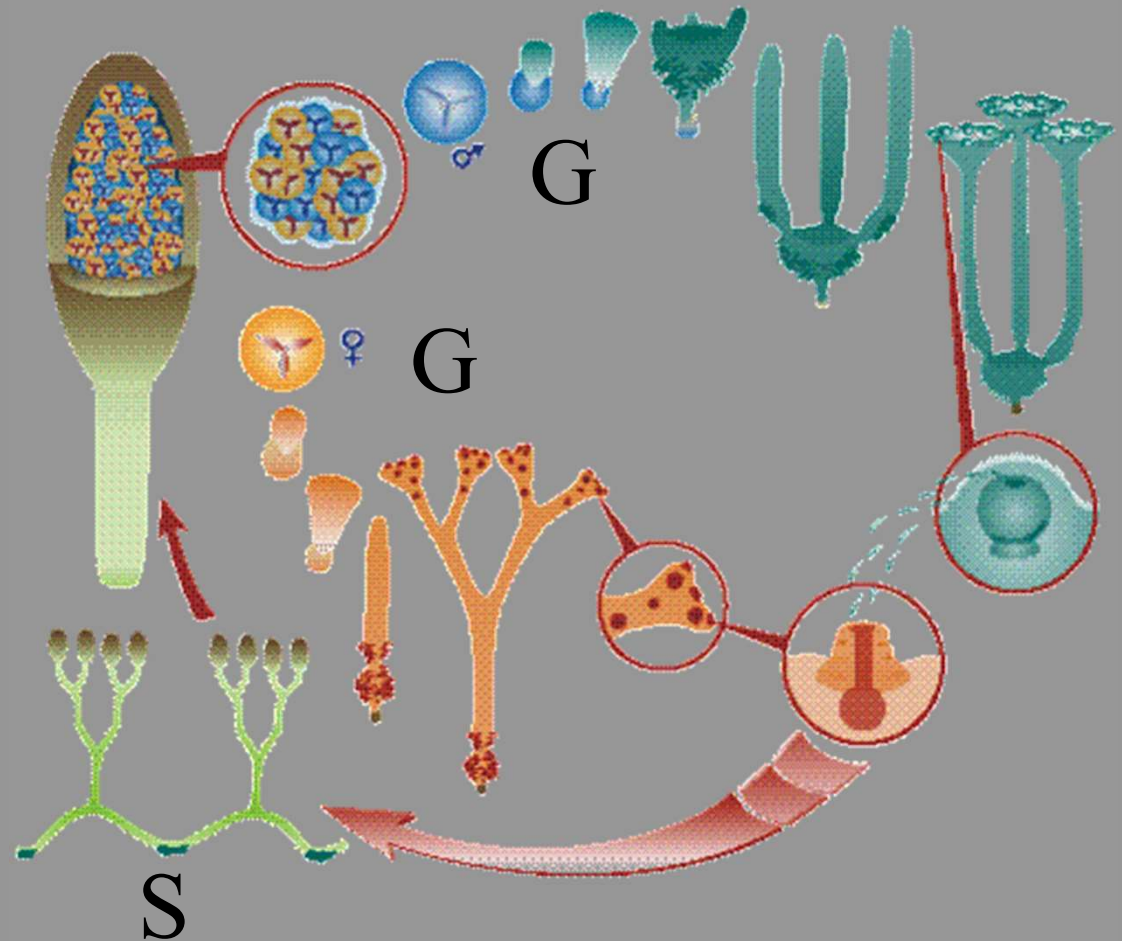
„*Lyonophyton rhyniense*”

= *Aglaophyton major*

Anizospória: kétféle spóra egy sporangiumban
Kétlaki gametofiton

Ivarszervtartó? Egylaki gametofiton??
Inkább kétlaki...!

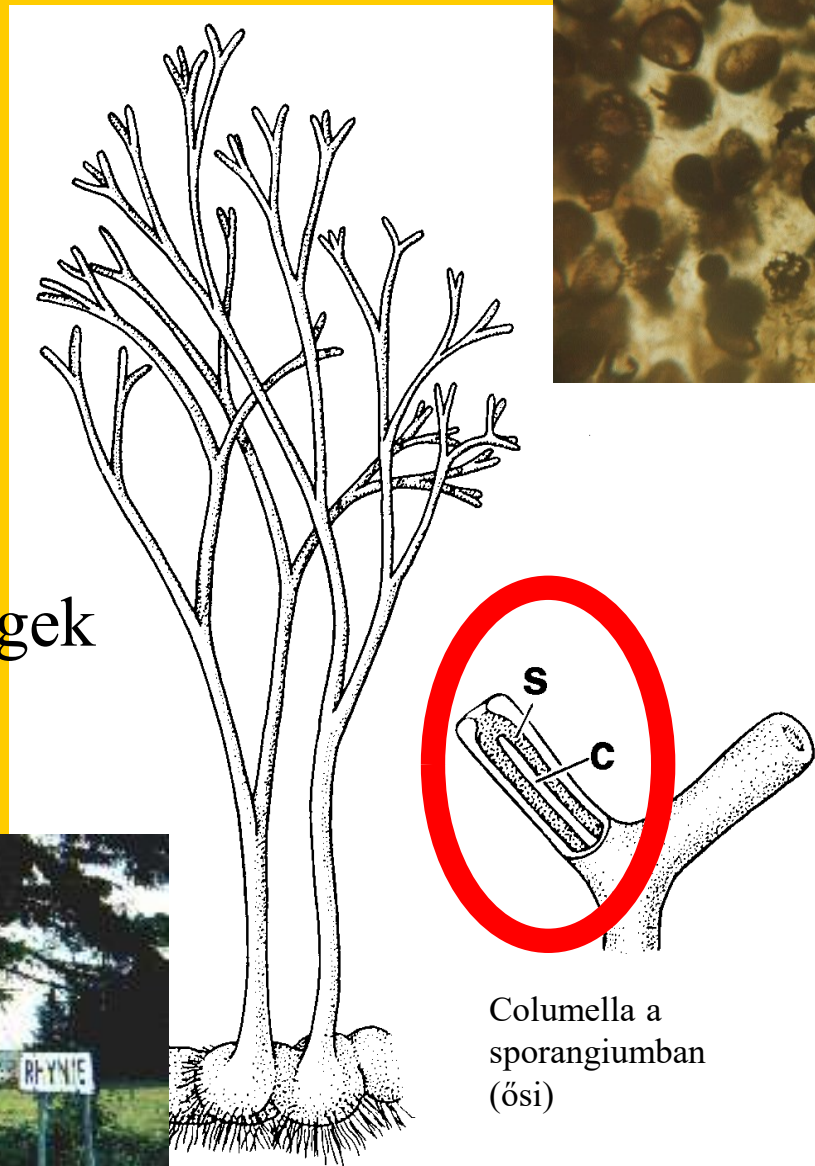
Spórák tetrádban

Horneophyton

Villás elágazás,
végálló
sporangiumok

Alsó devon

Rhynie kovás rétegek
(Skócia)

Columella a
sporangiumban
(ősi)

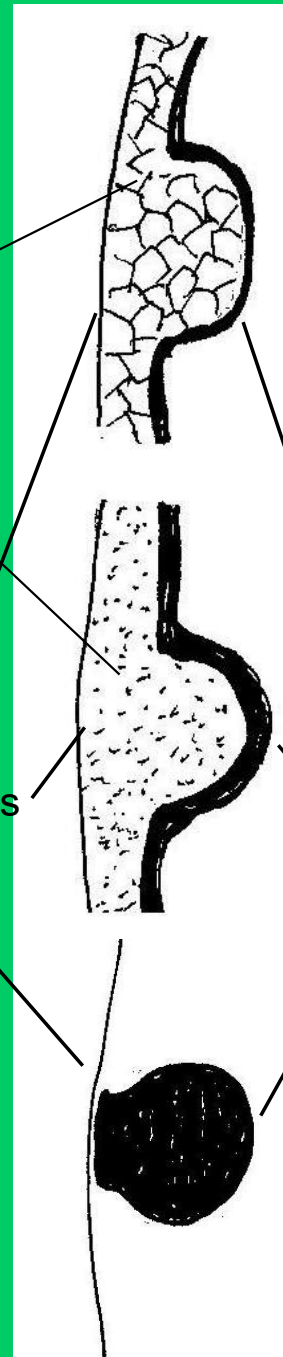
Szállítóyaláb csak
a szárban. Kezdetleges, spirális
sejtfalvastagodás

Sejtfalvastagodások változásai - *Tracheophyta*

szivacsos
réteg

elsődleges
sejtfal

ellenálló
réteg

S
Vékony
belső réteg, a
külső szivacsos
Pl. *Rhynia*
(névadó *Sennicaulis*)

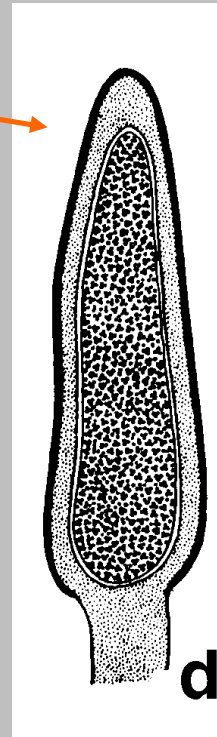
G
A belső ellenálló
réteg gyűrűs,
közötte
gödrökkel
(névadó *Gosslingia*)

Mai hajtásos
növények
sejtfalvastagodása

Rhynia gwynne-waughanii

Alsó devon

Kevésbé
szabályos
villás elágazás

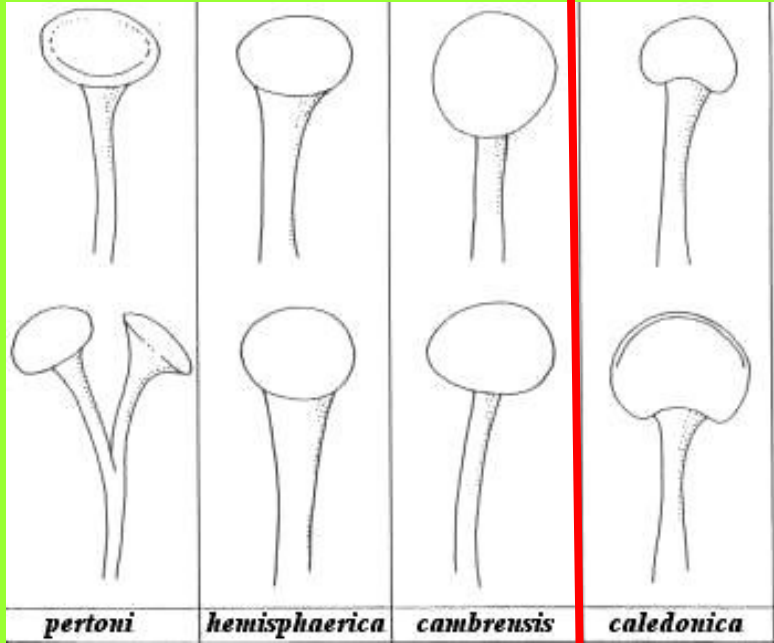
Szár keresztmetszet

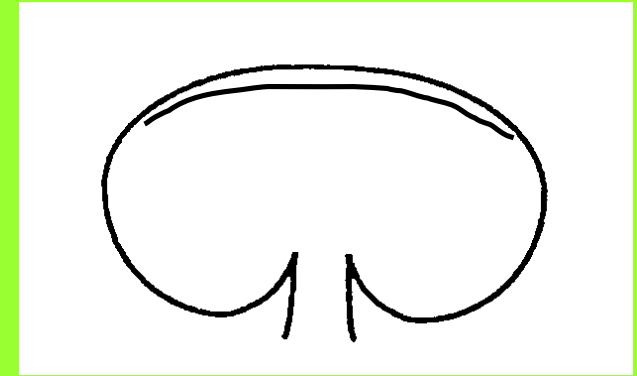
sztóma

A sporangiumok változásai

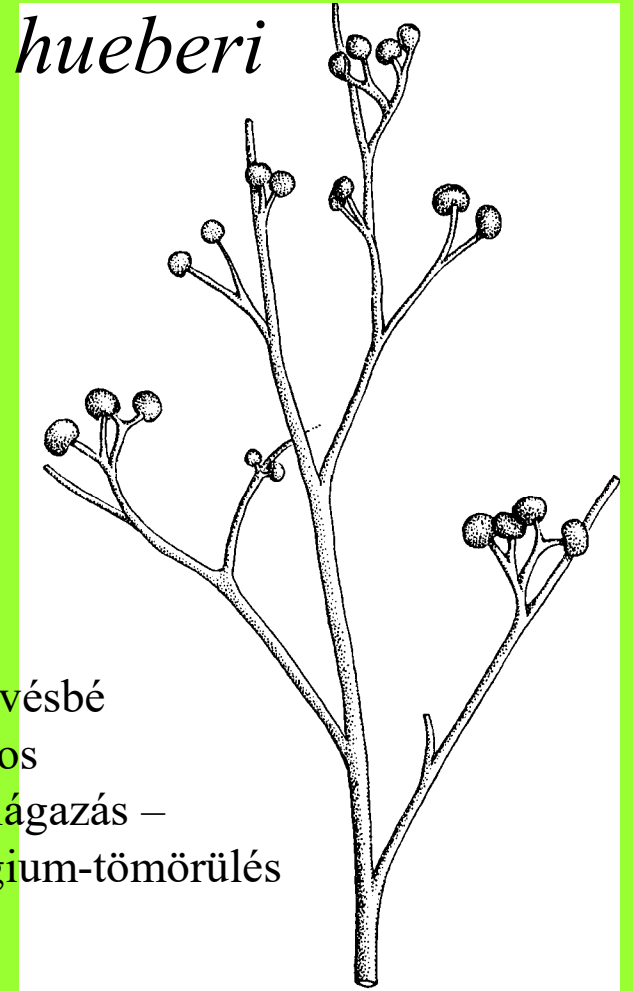
Sugaras szimmetria –
hosszanti felnyílás

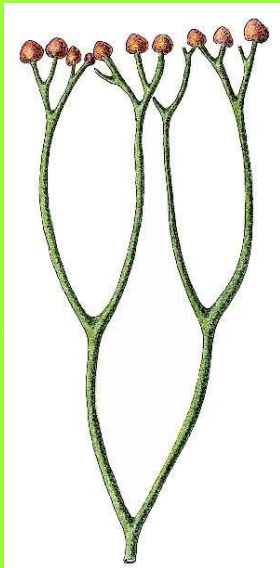
Megjelenik a vese alak –
transzverzális felnyílás

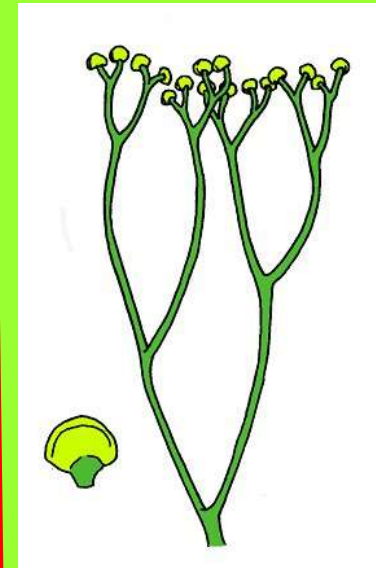
Renalia hueberi

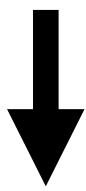
Cooksonia

Aberlemnia

Még kevésbé
szabályos
villás elágazás –
sporangium-tömörülés

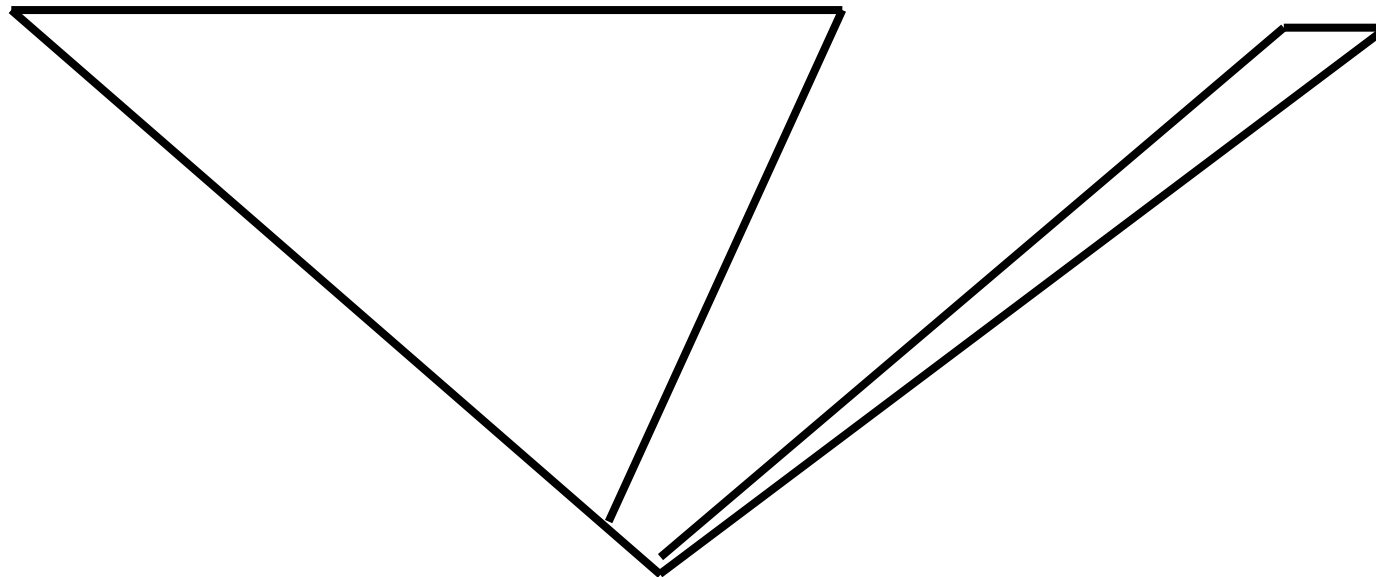
Euphyllophyta -
valódi levelűek

- sugaras szimmetriájú sporangium
- főleg monopodiális elág.
- makrofillum

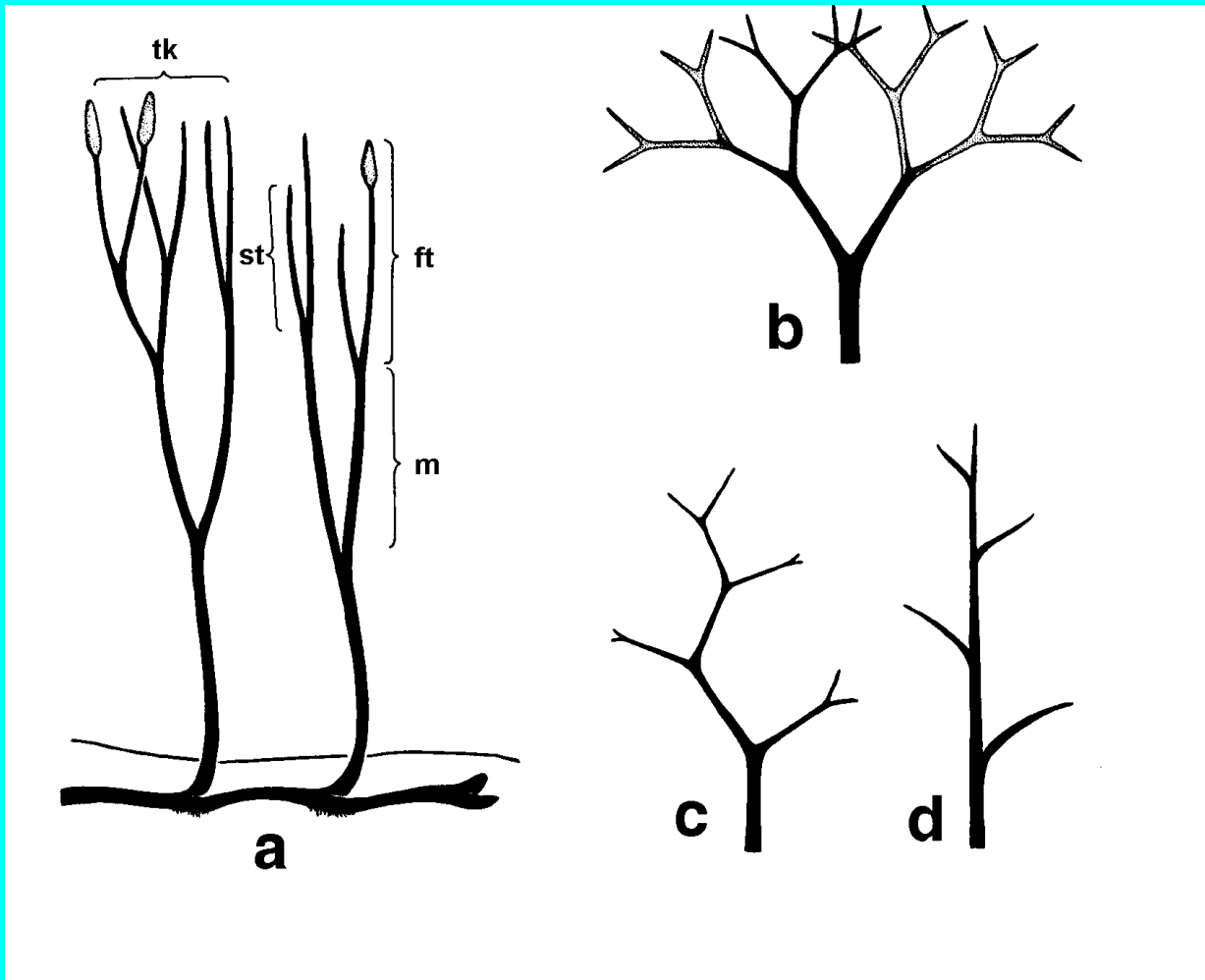
Lycopodiophyta -
korpafűfélék

- vese alakú sporangium
- főleg villás elág.
- mikrofillum

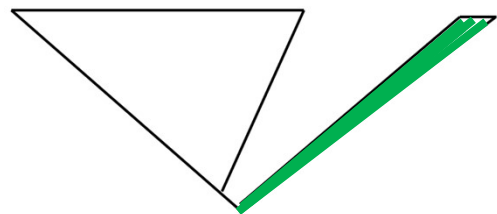
Az elágazás-rendszer változásainak magyarázata I.

(telóma hipotézis, W. M.
Zimmermann 1892-1980)

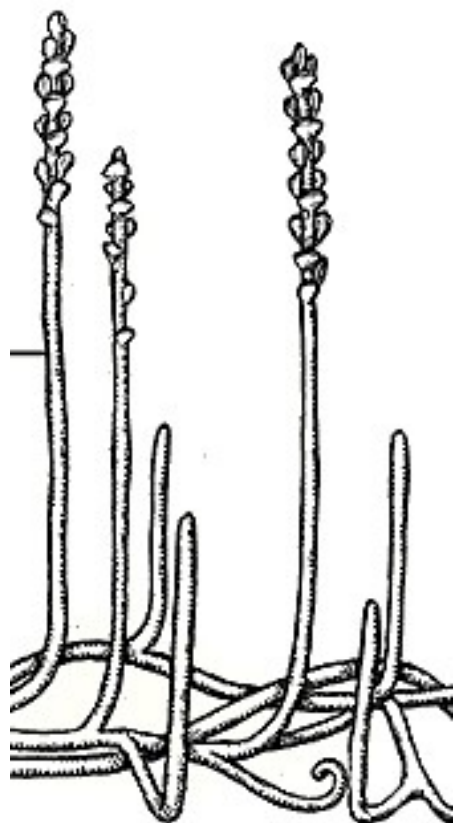
a: alapfogalmak – telóma
(sterilis vagy fertilis: st, ft),
mezóma (m),
telómaköteg (tk)

b-d: monopodiális
elágazás kialakulása –
túlnövés és redukció –
vö. *Renalia*,
Rhynia

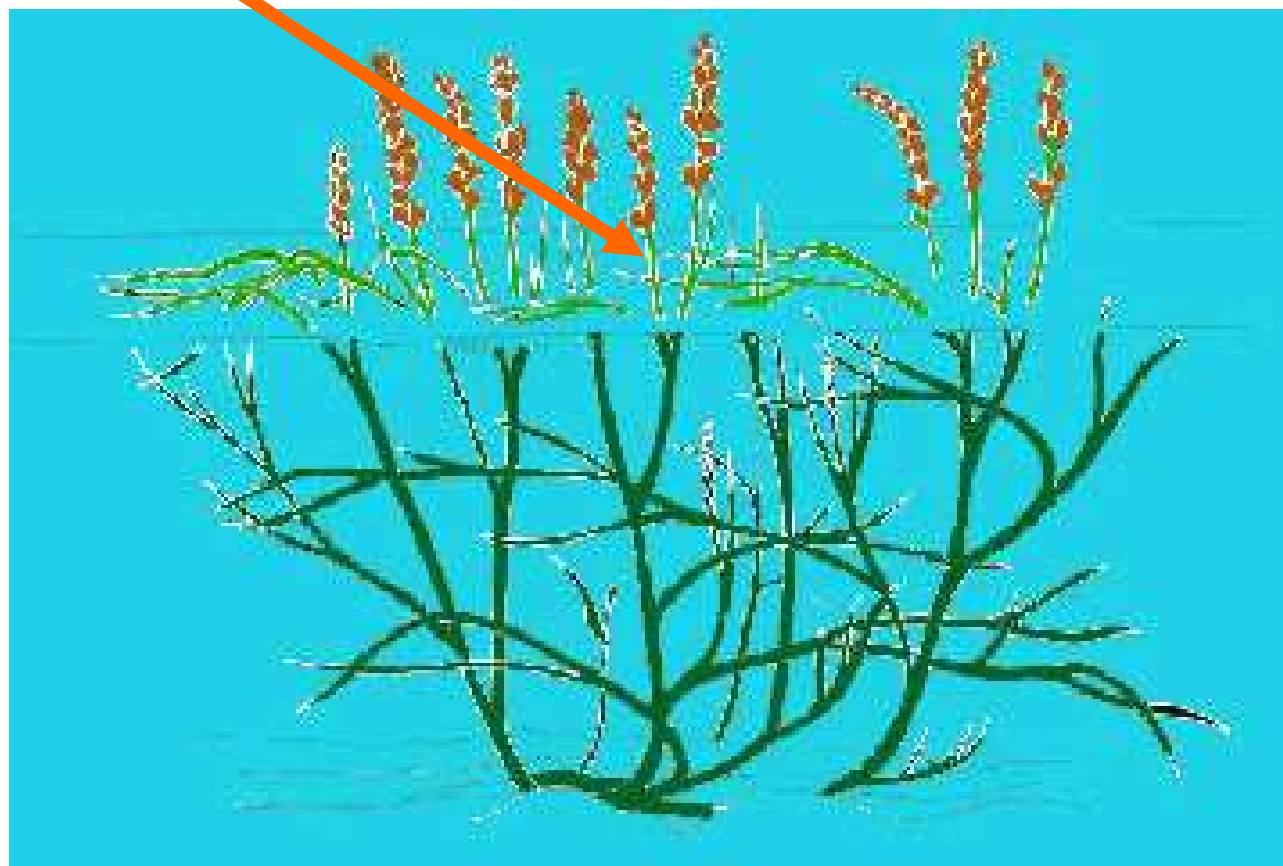

Zosterophyllum-félék (alsó devon)

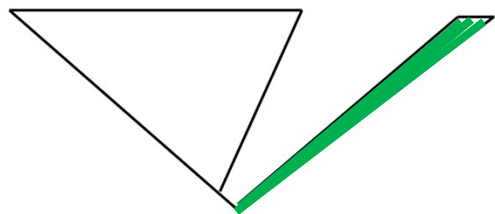
A sporangiumok még inkább oldalsó helyzetben –
sporangium füzér – a szár csupasz

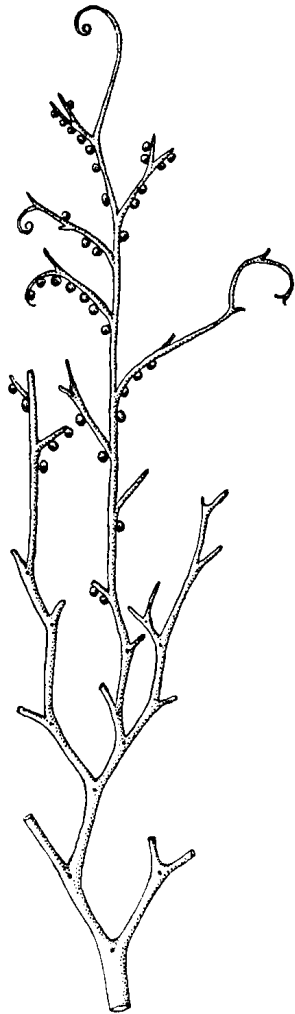
sztómák

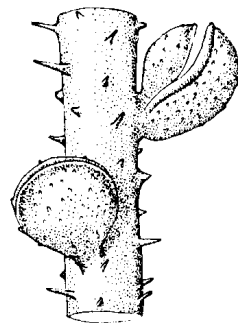
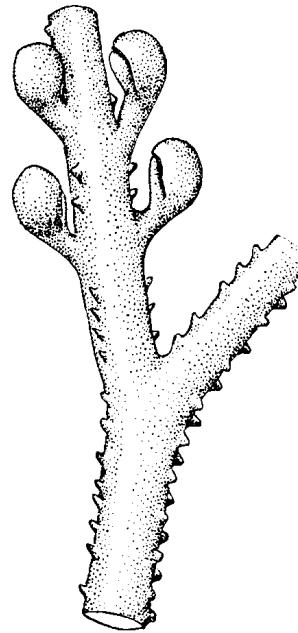
A mikrofillum kialakulása - Enációk

Gosslingia

Crenaticaulis

Sawdonia

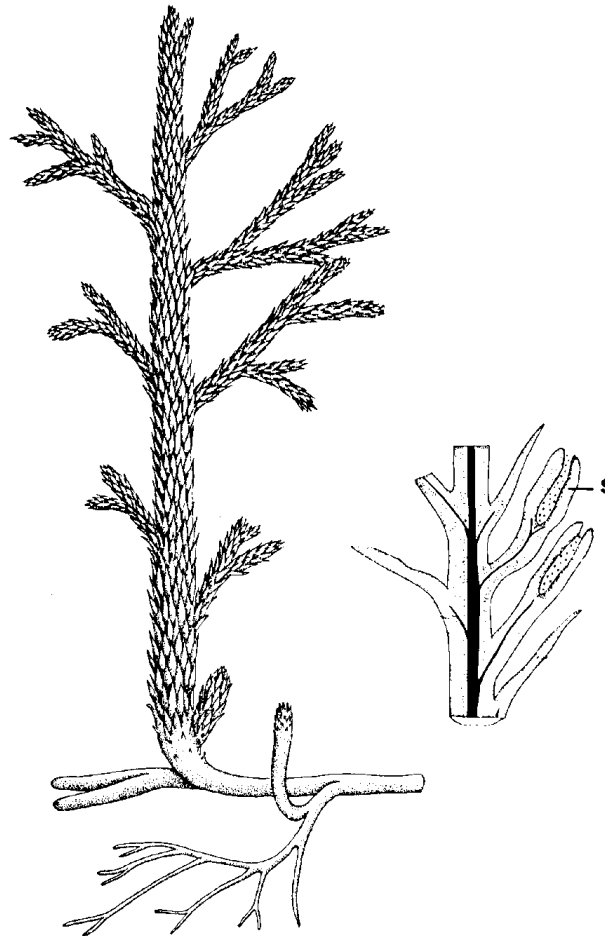

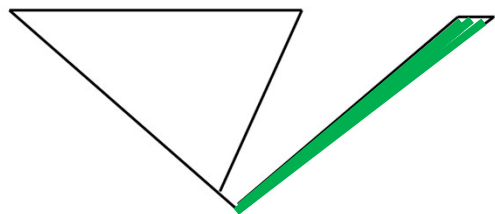

Asteroxylon mackiei – alsó devon

Villás oldalágak, pszeudomonopodiális főtengeley,
sporangiumok a mikrofillumok között.

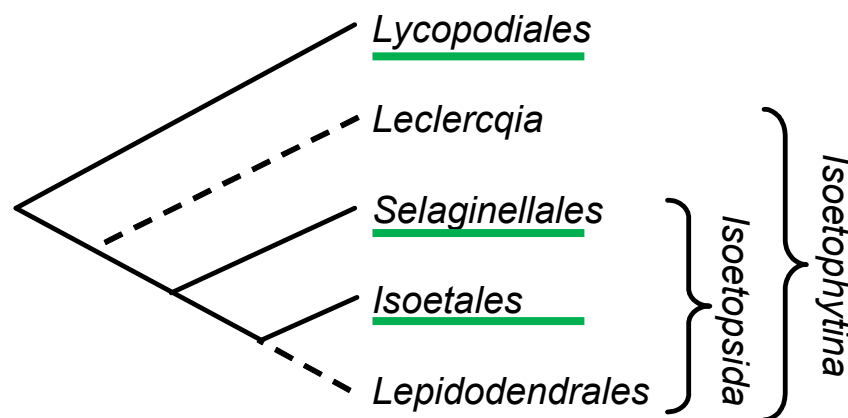
aktinosztéle

Lycopodiophyta – korpafűfélék (~1338)

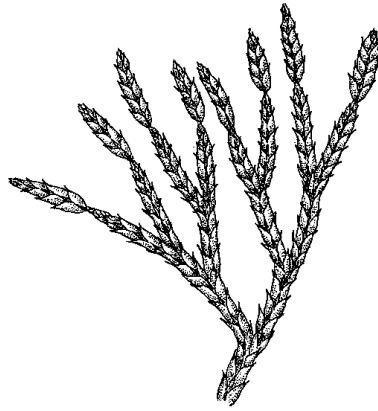
Teljesen különálló vonal a száras növények evolúciójában.
A ma élők között három kládot különböztetünk meg.

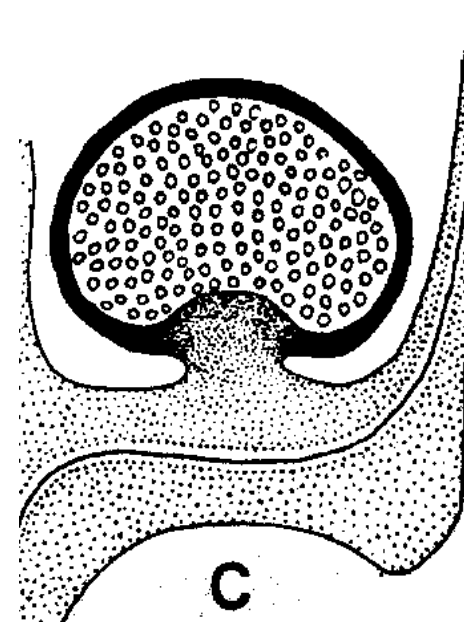
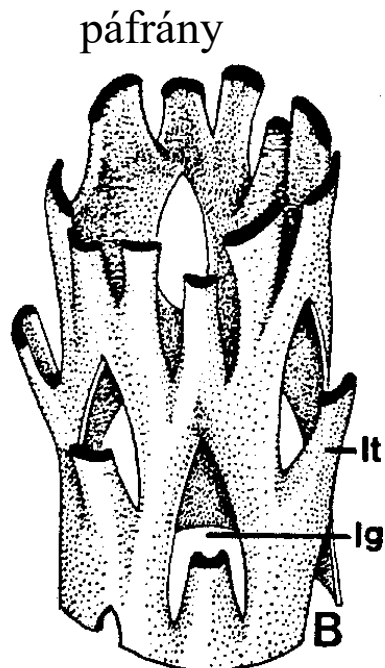
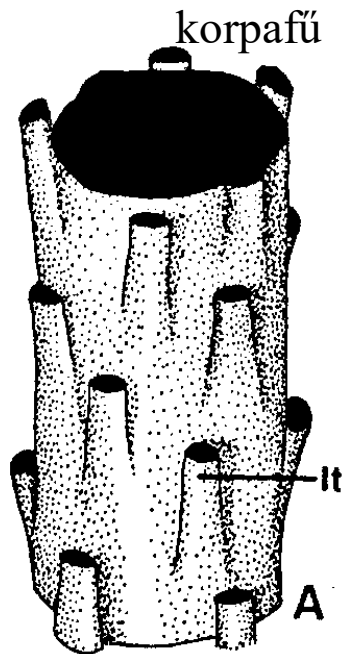
Izospória –
minden spóra azonos

Heterospória –
hím és női spórák

Villás elágazás

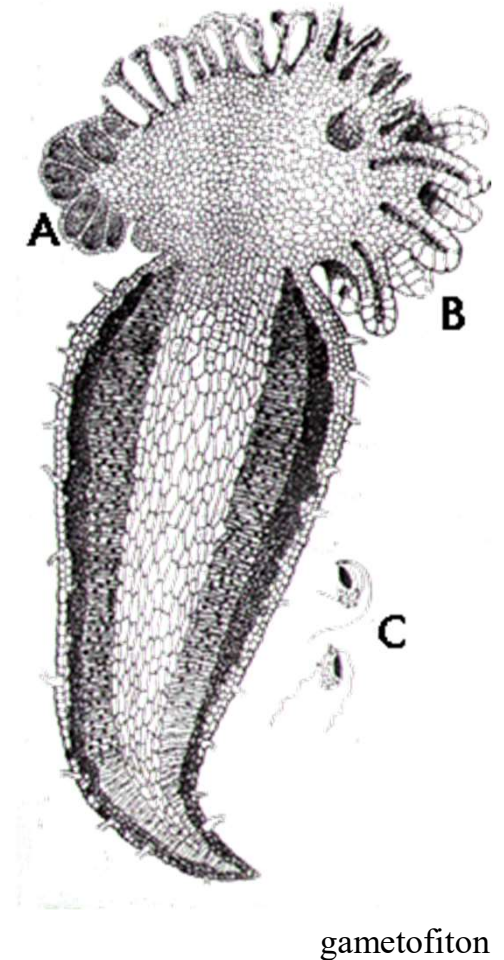
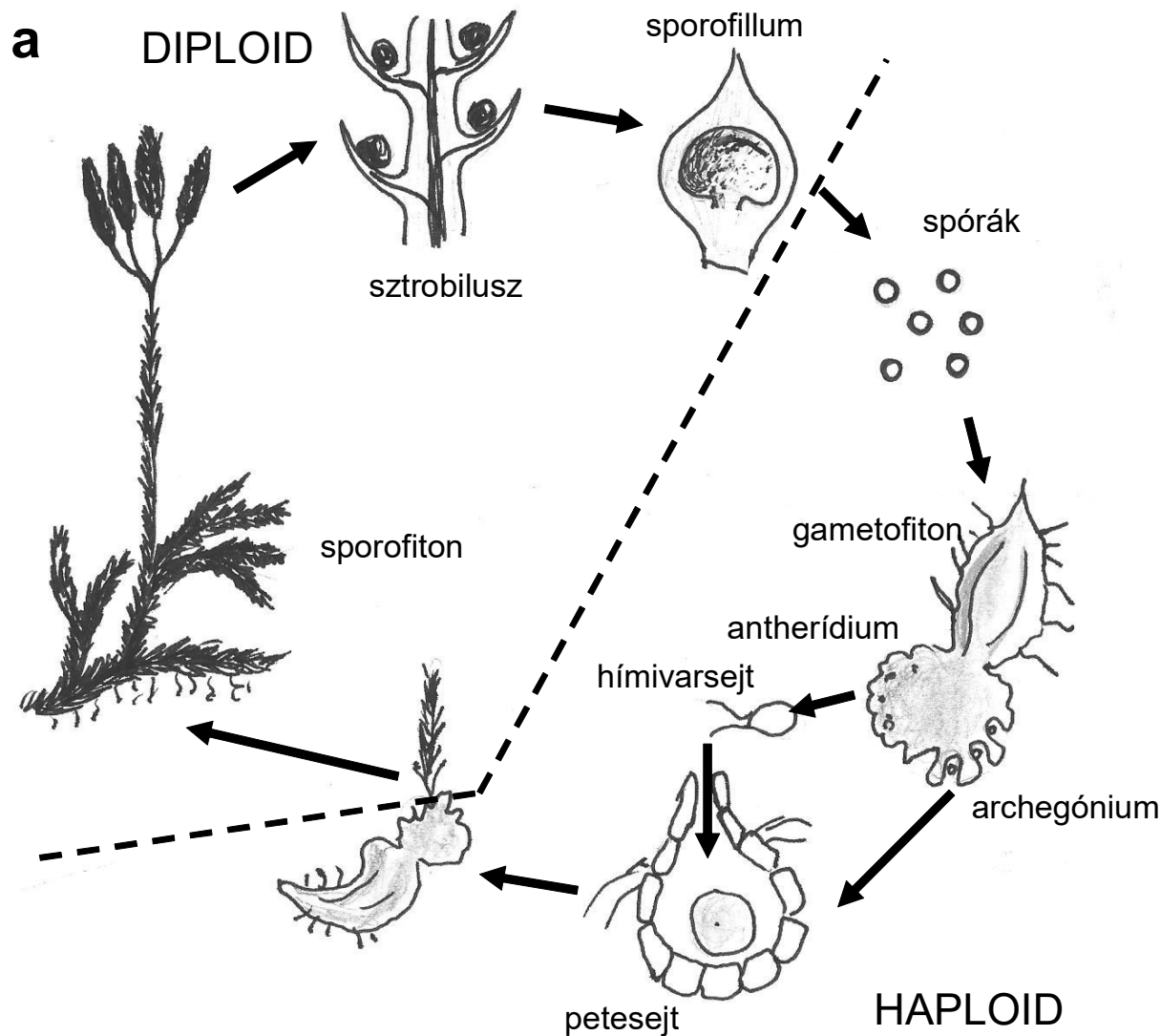

A sporangium az adaxiális (tengely felé néző) oldalon,
mikrofillum (a név NEM a méretre utal!) – a leágazás és a primitív
morfológia a döntő.

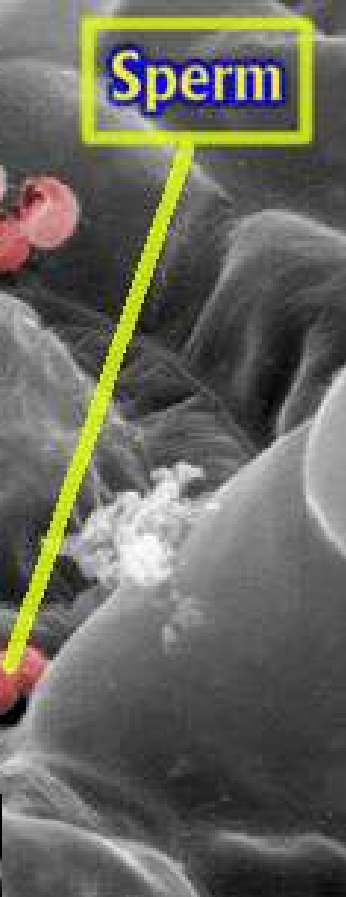
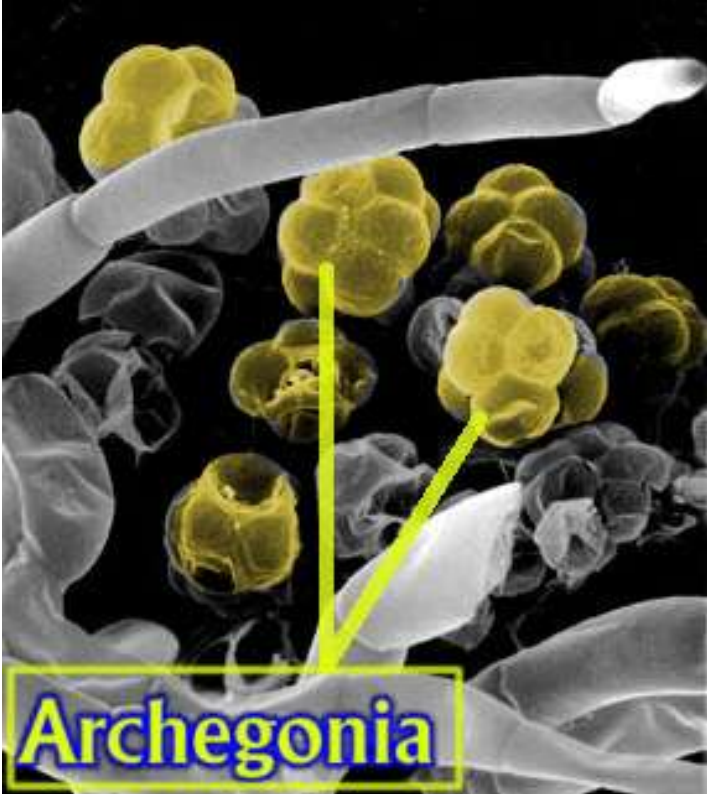
Lycopodiales – korpafüvek (388)

Izospória, a gametofiton lassan fejlődik, többnyire föld alatti mikotróf/szaprofiton, v. fotoszintetizáló sejtömeg. Életciklusuk:

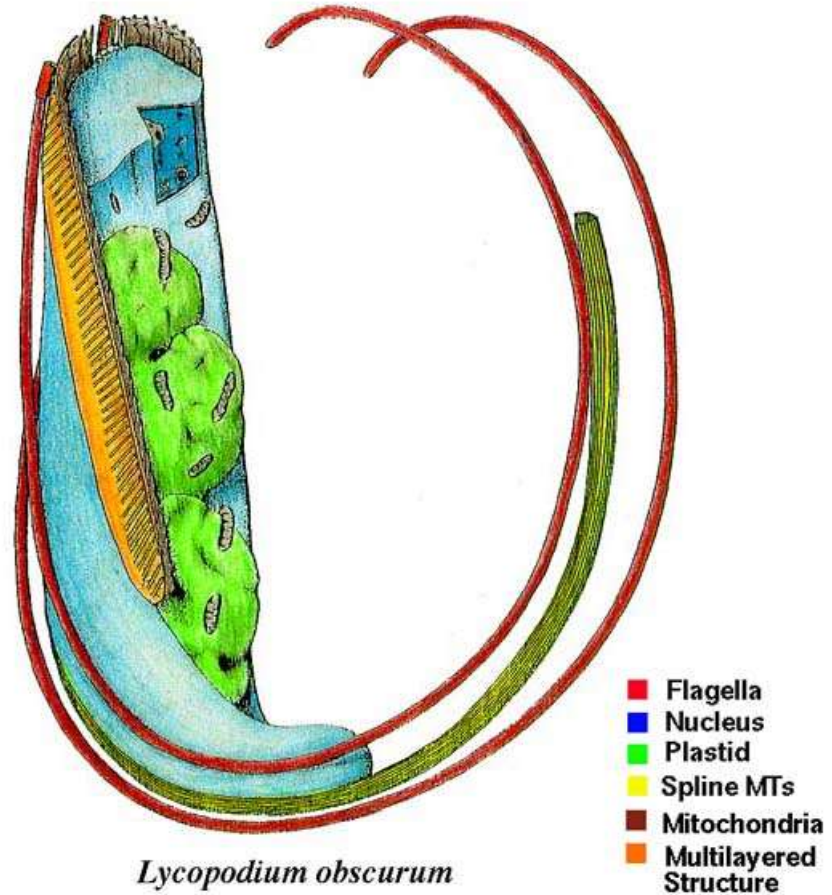

Antheridium

Sperm

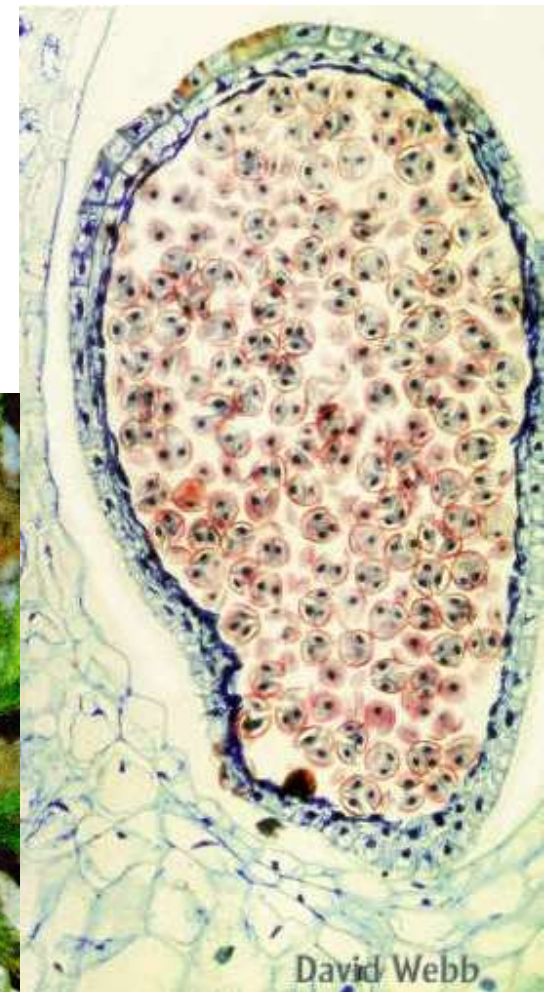

Hímivarsejt: kétostoros

Lycopodium clavatum – kapcsos korpafű
(Mo.-n is)

Eur, Ázsia, Am, Afr.

sporangium
keretsztmetszet

Huperzia

Mo.-n: *H. selago*

DK Ázsia

Heterospórák korpafűfélék

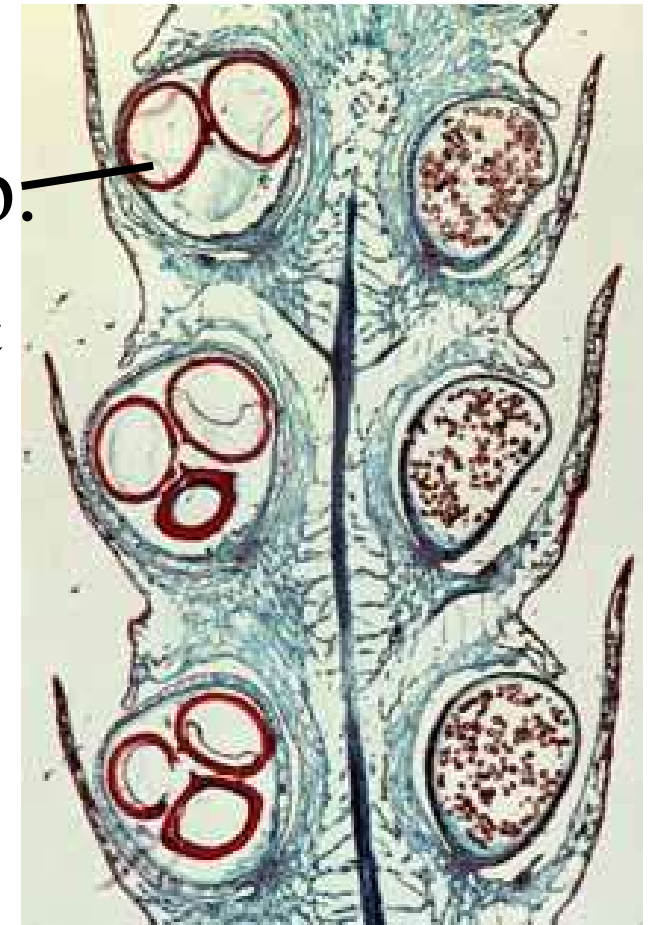
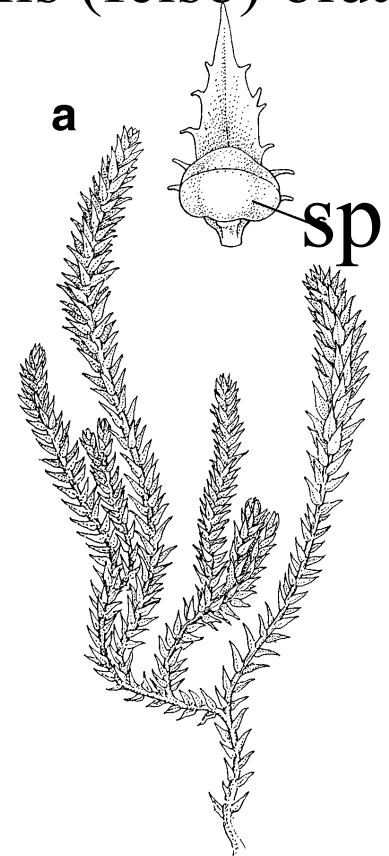
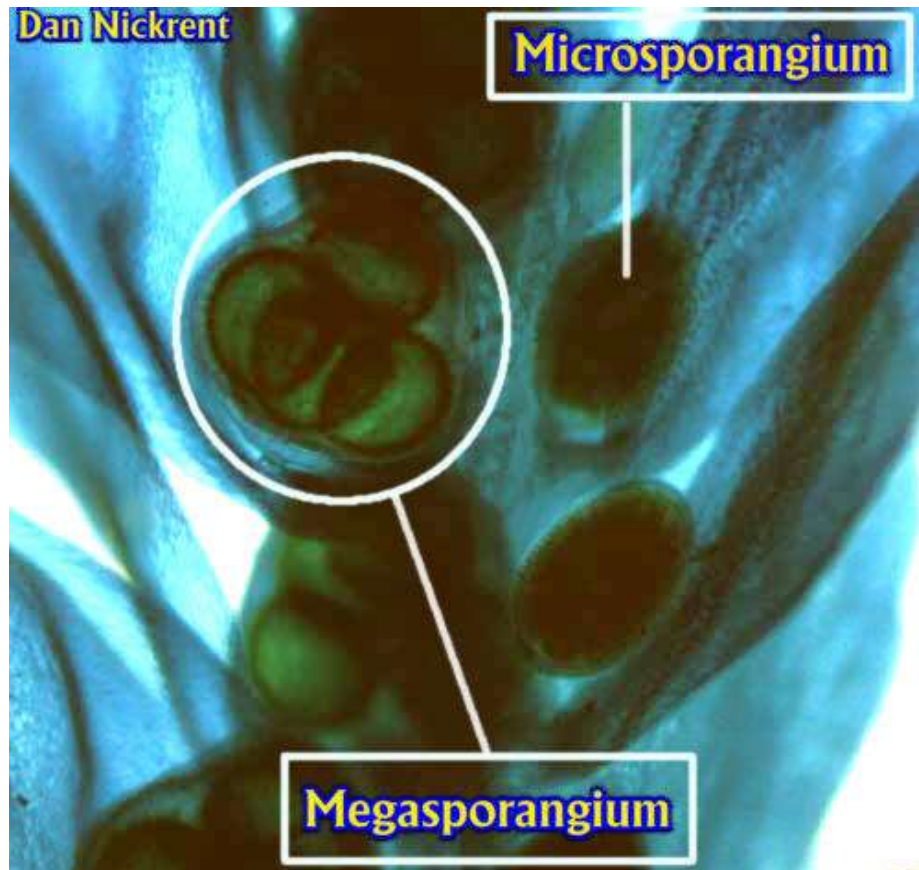
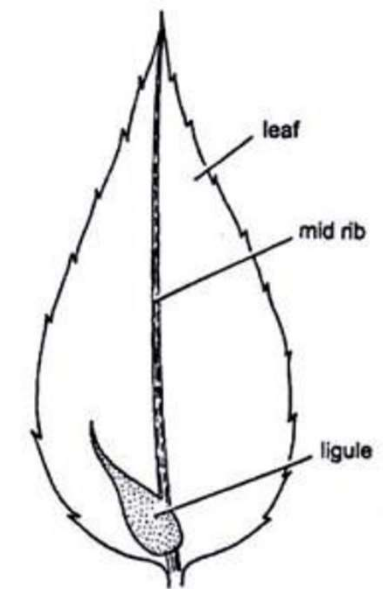
– három klád

1. *Selaginellales* – csipkeharasztfélék (700)

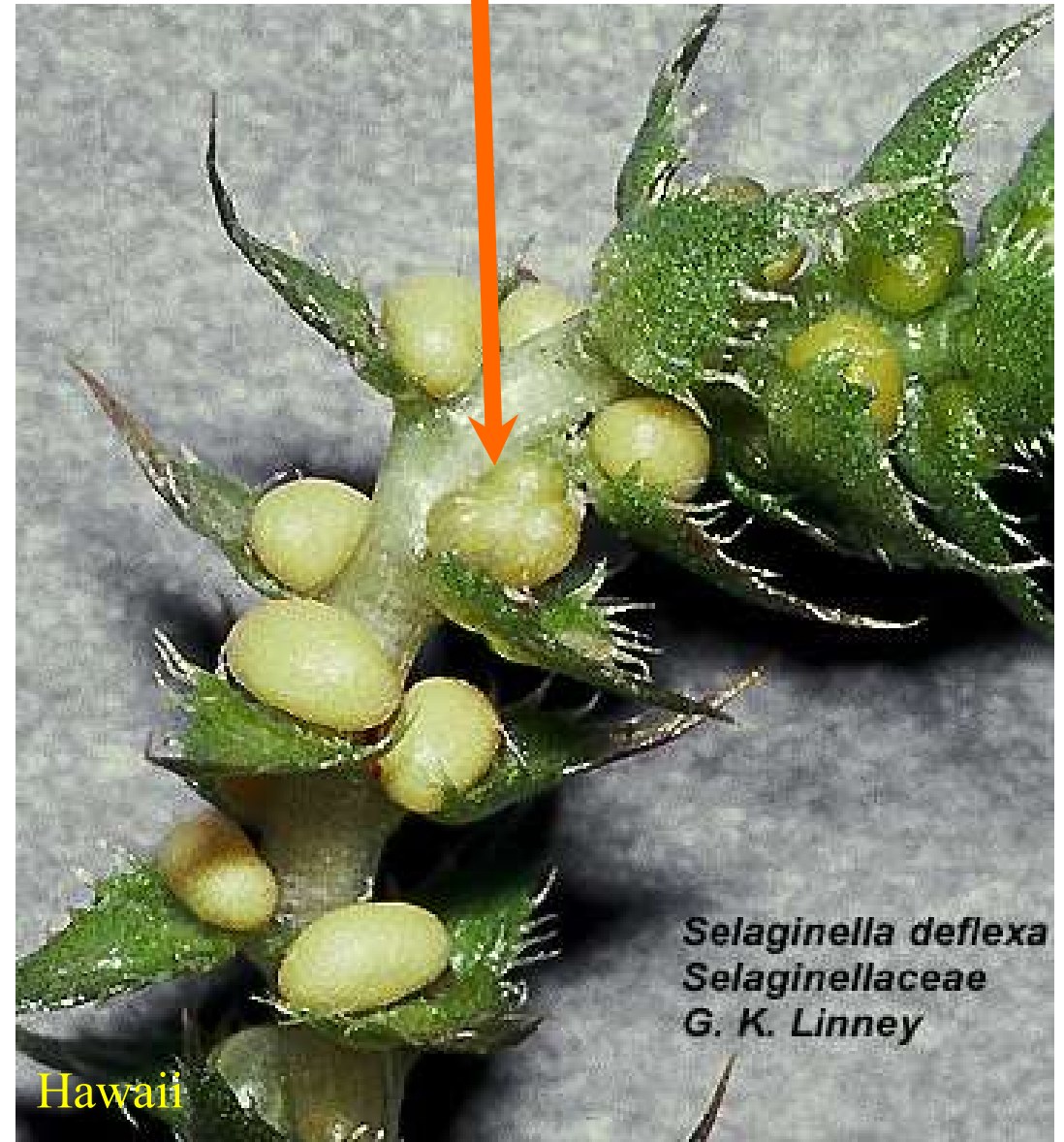
Egy (?) recens génusz. Megjelenésük „mohaszerű”.

A sporofillum fűzér a hajtáscsúcson.

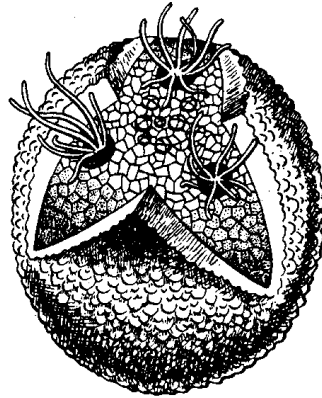
Nyelvecske (ligula) a levél adaxiális (felső) oldalán

A négy makrospórából
(tetrád) három jól látszik

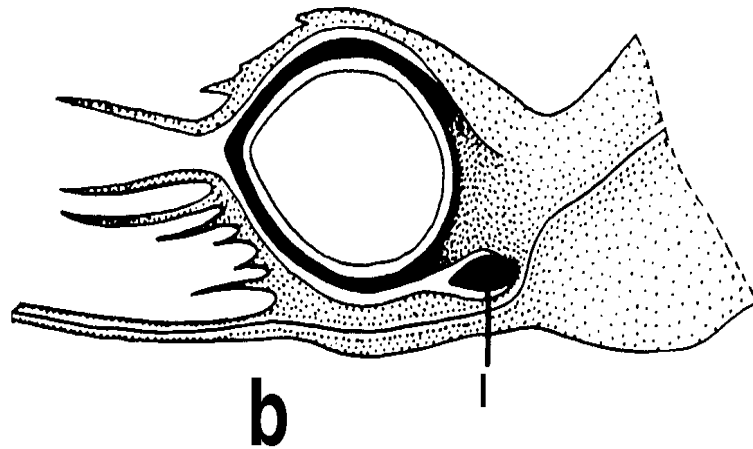

A *Selaginellák* gametofitonja erősen redukált, a hím gametofiton csupán a rizoid + antheridium. A spórán belül marad, a fal áttörésével jut ki a kétostoros hímivarsejt. A női gametofiton a spórafalon belül marad (endospória) – de áttöri annak falát.

MAGKÉPZÉS!!!

Miadesmia (karbon)

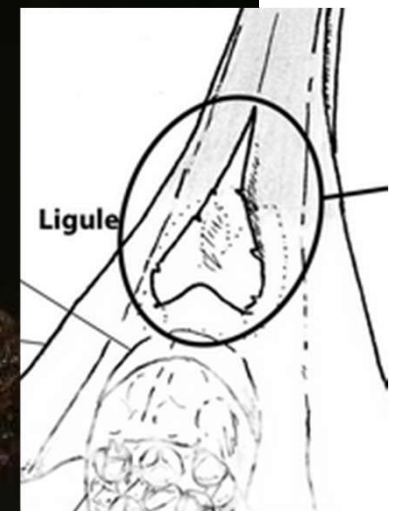
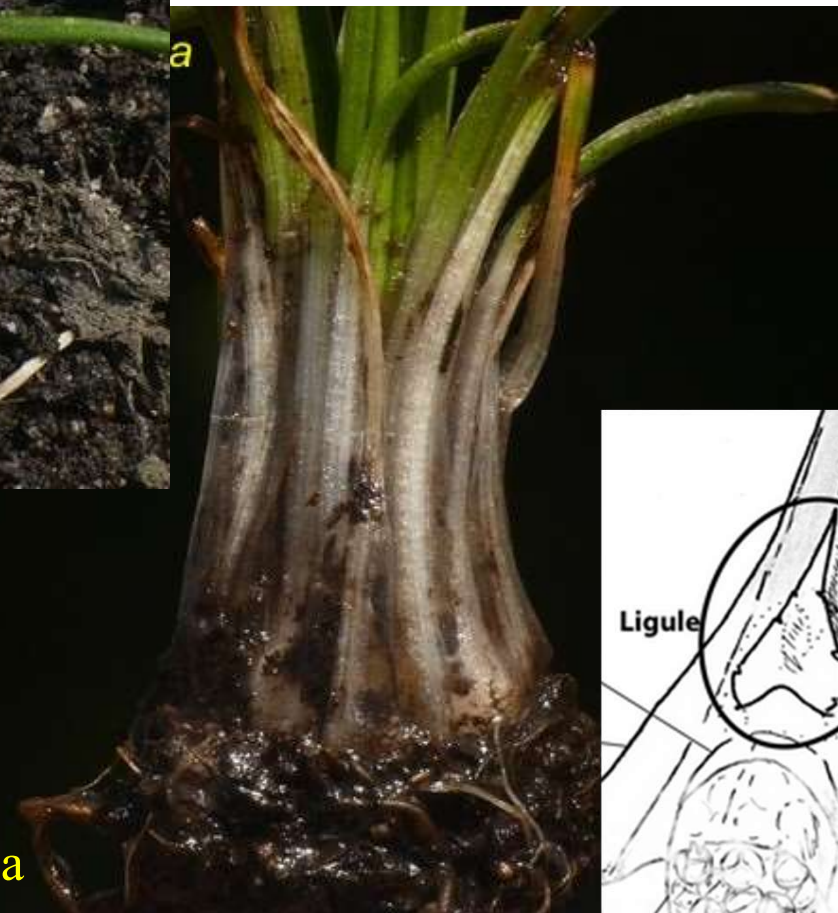

2. *Isoetales* – durdafüvek (250)

Hosszú levelek, tövükön a sporangiumokkal – ligula.
gumószerű, föld alatti törzs.
Nedves talajon v. alámerülten élnek.

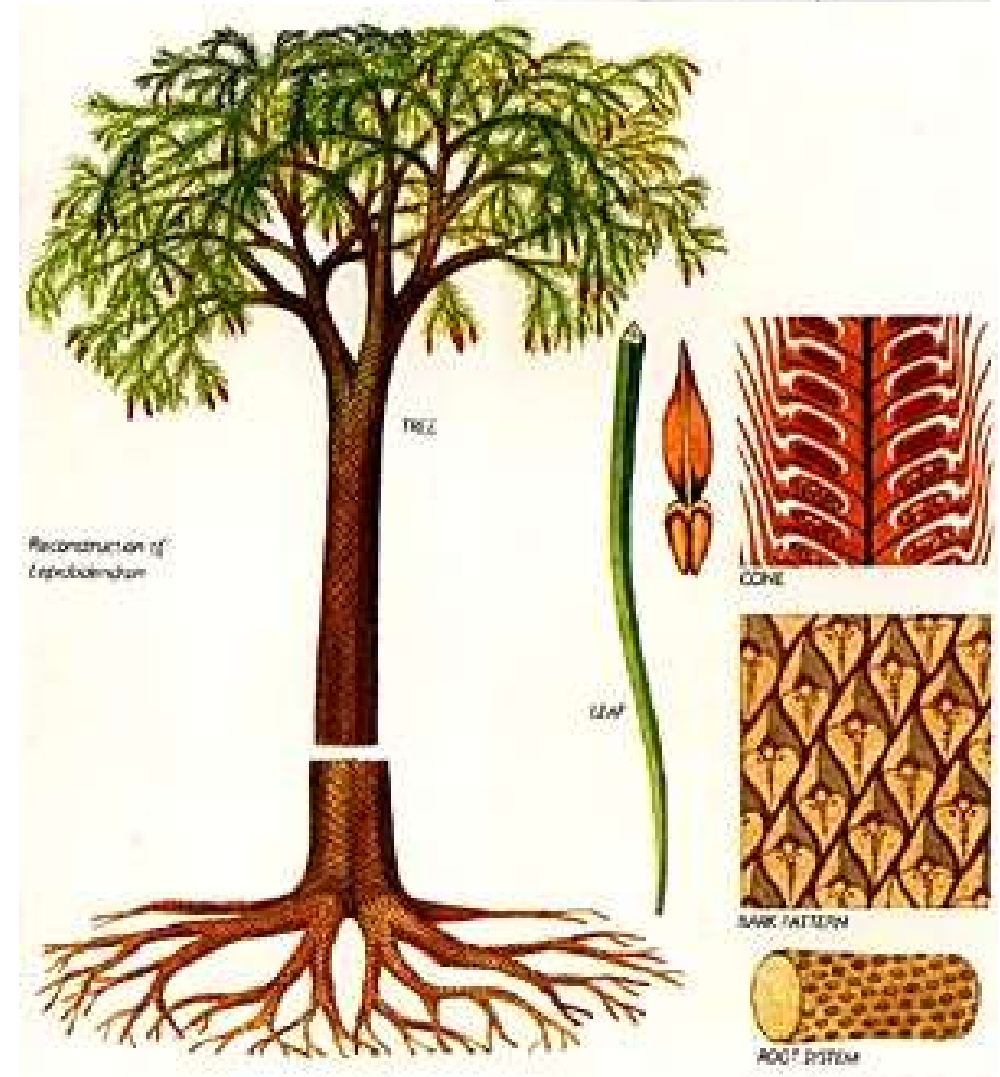
D Európa

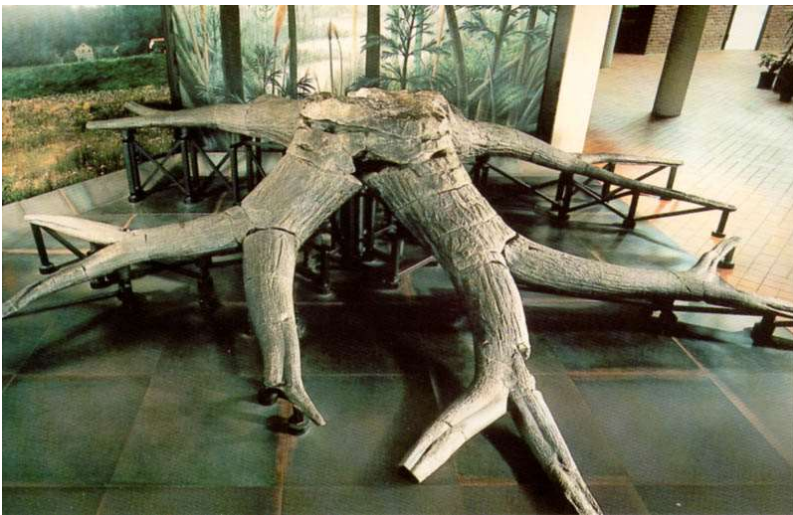
3. *Lepidodendrales*

Fontos kihalt csoport. Karbon.

Lepidodendron – pikkelyfa

Sigillaria – pecsétfa

modell

Lepidocarpon -
A magvasság kialakul
ezen a vonalon is

